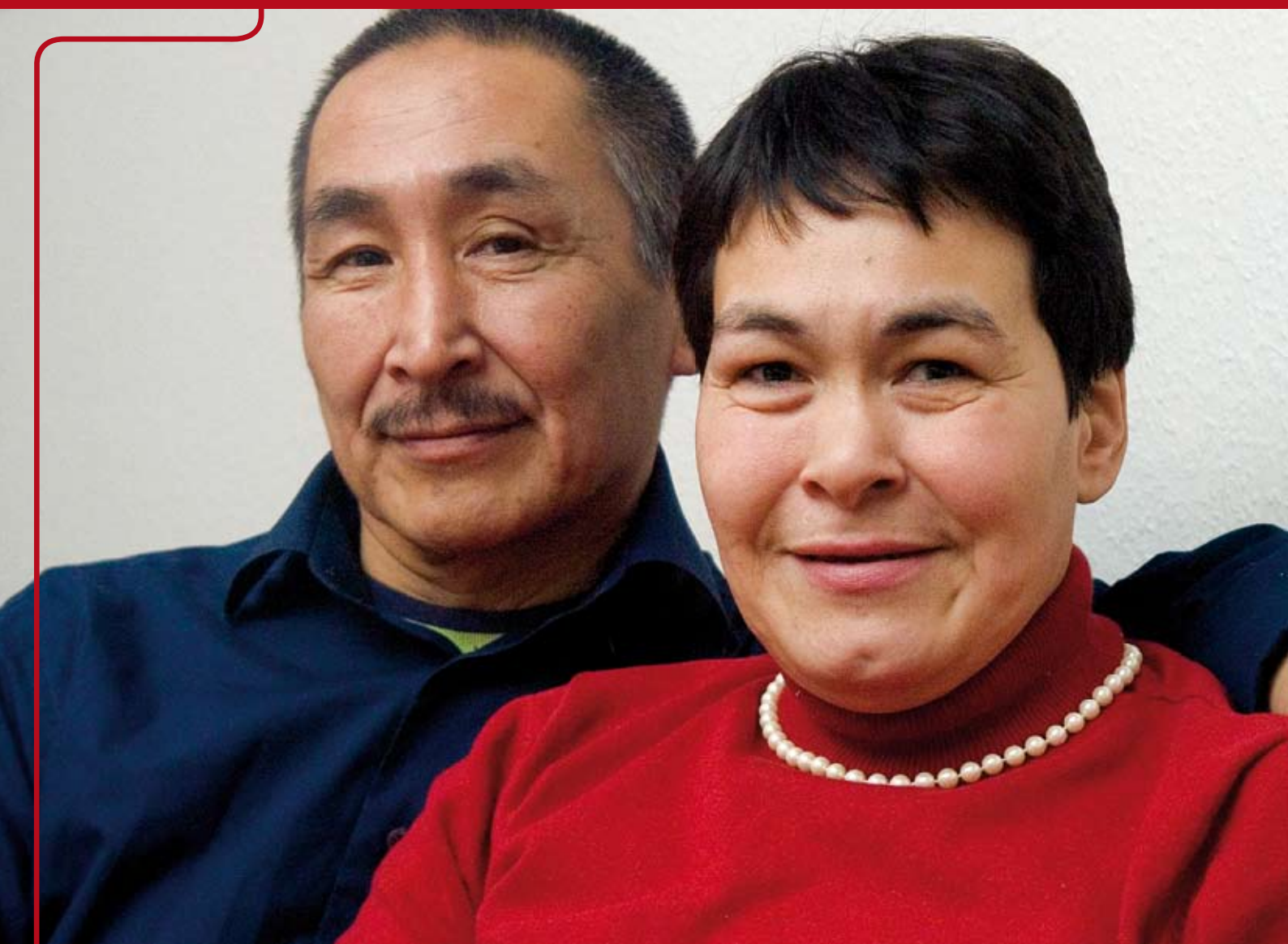

Sila

UPERNAAQ · FORÅR · 2007

Ilaqutariinnut atuagassiaq · Familiemagasinet

SAMMISAQTEMA ILAQUTARIINNEQ A APPARIINNERLU FAMILIE OG PARFORHOLD

Ullutsinni aappariit
oqartussaaqatigiinnerupput
I dag er vi mere lige i parforhold

Aappariinneq siumut ingerlavoq
Ægteskabet bliver bedre og
bedre

Ataqpeqatigiinneq pigiinnarlugu
Bevar respekten for hinanden

Hulda, Tine aamma Thora
Hulda, Tine og Thora

Avittarnikka asanninnermik
pissuteqarput
Mine skilsmisser skyldes
kærlighed

Meeqqat avissaassanngillat
Børnene må ikke adskilles

Ilaqtariinnut atuagassiaq SILA saqqummersinneqartarpoq PAARISA-mit, Peqqis-sutisimut Pisortaqarfik.
Familiemagasinet SILA udgives af PAARISA, Direktoratet for Sundhed.

Atuagassiaq ukiumut marloriarluni saqqummersinneqartarpoq.
Magasinet udgives to gange årligt.

Atuagassiap imai tigulaariffiqineqarsinnaapput sumingnaanersuunerat erseqqissumik nalunaarneqarpat.
Magasinet indhold kan citeres med tydelig kildeangivelse.

Kontakt SILA attaveqarfigisinnaavat
E-mail: sila@gh.gl
Tlf. 346675 - Fax: 325505
"SILA", PAARISA, Box 1160, 3900 Nuuk

Aaqqissuisut - Redaktion
Pauline L. Abelsen, Nukaraq Eugenius
Atuakkiorfik A/S
Sofie Jessen, PAARISA

Akisussaasoq - Ansvarshavende
Bodil Karlshøj Poulsen, PAARISA

Ilioqqaasoq ilusilersuisorlu
Layout og tilrettelægning
Tegnestuen TITA

Naqqineqarfia - tryk Nørhaven A/S

Nalunaarsimangikkaangat Atuakkiorfik imaluunniit TITA assiliisuusarput.
Når fotografen ikke er angivet, er fotoet taget af Atuakkiorfik eller Tegnestuen TITA

Amerlassusii - oplag 24.000

ISSN 1603-0745

Pisartagaqarneq - abonnement
Kalaallit Nunaat/Grønland 75 kr.
Nunani Avannarlerni/Norden 95 kr.

Apersuinermi atuartartulluunniit allaaserisaanni isummat saqqummiunneqartut, atsiorneqarsimasut atsiorneqarsimangitsulluunniit aaqqissuisoqarfiup pisortaqarfiullu akisussaaffigisinnaanngilaat.
Meninger og holdninger, der kommer til udtryk i interviews eller i læser-indlæg, signerede eller usignede, er ikke nødvendigvis redaktionens eller direktoratets opfattelser, og derfor ikke kan gøres ansvarlig herfor.

SAQQAA / FORSIDE: Leiff Josefsen

IMAINDHOLD

AAPPARIINNEQ sorsuffiuvoq

Asannilersoorneq! Allamik silarsu-aarulluni inequgisaqajuutigisaq kisiat silarsuarilerlugu. Isumaqartarpugut taannaajuutigisarput aapparilerutsigu pilluarneq nassaaris-sallutigu. Immaqa ilaanut taamaas-sinnaagaluartoq, piviusut allaaneruk-kajunnerupput. Asannilersoor-nerup kingorna inooqatigiinnissaq meerartaarnissarlu qinersima-gaanni takkuttarpoq piffissaq pil-luamminartunik ulikkaartoq.

Qitornat qiasut, igaat iluamik iluat-sinngitsut, illu tukattoq aningaa-sassaaleqinerlu! Pissutsit taamaat-tut aamma aappariinnermi naam-mattuugassaapput. Imminut qat-sunnerit, allasiornerit kamaan-nerillu aappariippassuit aqqusaar-tarpaat. Ilaasa avissutigisarpaat, ilaalli inooqatigiinnartarput.

Uani SILA-mi sammivarput inuit marluk aappariittut inooqatigiin-nerminni pissutsit aqqusaartagaat. Qulaajarusussimavarput sooq inu-it toqunissartik tikillugu aappariit-tarnerut, ilaalli sooq arlaleriarlu-tik avereerlutik katereerlutillu aat-saat aappariinnermi eqqissisarner-sut. Aappareeriaatsit assigiittan-geqaat, inuugattami assigiinngil-luinnartut.

**Ullutsinni aappariit
oqartussaaqatigiinnerupput 3**
I dag er vi mere lige i
parforhold 4

Aappariinneq siumut ingerlavoq 6
Ægteskabet bliver bedre
og bedre 8

Ataqqeqatigiinneq piginnarlugu 10
Bevar respekten for hinanden 12

ÆGTESKABET er en stadig udfordring

Forelskelse! Denne vanvittige fø-lelse af at alt andet i verden bliver lige-gyldigt, fordi man tror, man har fundet den eneste ene. Der er må-ske nogen få, der har fundet den eneste ene på denne måde, men virkeligheden siger os at parfor-hold ikke er så enkelt endda. Efter forelskelsen vælger mange at flyt-te sammen og få børn. Den efter-følgende tid er for mange en dejlig tid med mange lykkestunder.

Skrigende børn, mad som mislyk-kes, alt roder i hjemmet og der fat-tes penge! Sådanne situationer er heller ikke særsyn for mange par. Man bliver trætte af hinandens sel-skab, utroskab og skænderier fore-kommer. Mange vælger at forlade hinanden, mens andre finder ud af at løse problemerne.

I denne SILA sætter vi fokus på det samliv, som to mennesker kan for-enes i. Det interessante i denne sammenhæng er at få eksempler på, hvorfor nogen mennesker kan leve sammen til den ene dør, mens andre skal igennem flere skilsmis-ser, før de finder ro i et ægteskab. Parforhold kan være meget for-skellige, ligesom mennesker.

Hulda, Tine aamma Thora 14
Hulda, Tine og Thora 16

**Avittarnikka asanninnermik
pissuteqarput 18**
Mine skilsmisser skyldes
kærlighed 20

**Meeqqat
avissaassanngillat 21**
Børnene må ikke adskilles 23

Ullutsinni AAPPARIIT oqartussaaqatigiinnerupput

Loritha Henriksen 60-ikkut aalartilaarneranni 21-nik ukioqarluni siullermeerluni katippoq. Kingumut qiviarnermi uininnermini atugassarititaasut ilaat ima nassuiarpai

- **TAAMANIKKUT** utoqqartatsinnut annertuumik ataqqinittuuvugut, tassa ajornartorsiutinik naammagittaalliuutinilu tusartinnissaat assut tunuarsimaarfigisarsimavarput. Ullumikkutullu oqaloqatigisinnaasat soorlu siunnersuisartut aappariinnullu ikiuisinnaasat allat periarfissaanngillat. Taamaatumik taamanikkut aappariittarnerit matoqqanerususut oqaatigineqarsinnaapput. Qujanartumillu isumaqanngilaq pitsaasumik taamani aappariittoqarsinnaanngitsoq assersuutissarpassuaqarpormi ukiorpassuarni aappariilluartunik, Loritha Henriksen oqarpoq.

UKIUT 13-IT Loritha Henriksen nuliaareerluni aalajangerpoq inuuneq nuannernerusoq kiffaanngissuseqarfiusorlu qinerniarlugu. Ataasiaannarluni inuusussaagami imaannaanngikaluaqisoq uimi qimannissaa aalajangiuppaa meeqqaminillu tapersersorneqarluni piviusunngortillugu.

- **SIULLERMIK** aappariinnerput naammagisimagaluarpara uannut pingaarnerusimammat meeqqat toqqissisimasumik angerlarsimaffeqarnissaat. Taamaakkaluortoq kiinappaqarluni toqqortaqaarlunilu inuuneq imaannaanngitsuusoq timikkut tarnikkullu assut anniaatigisimavara naggataagullu tamanna akueriinnarsinnaajunnaarsimallugu, Loritha Henriksen oqaluttuarpoq.

AVEREERNERMI kingorna ukioq ataaseq affarlu qaangium-

Leiff Josefsen

LORITHA HENRIKSEN-IP

EQQARSAATISSIISUTAA:

Inuuneq tunissutaavog illit kisivit aalajangiiffigisinnaasat. Aappariinneq qanoq ittoq illit pisariaqartipiuk?

mat, tassa ukiut 32-t matuma siorna uissani Poul Henriksen naapippaa. Ullumikkut ukiut 31-ssaat aappariipput.

- **ALLAANNGILAQ** naapikkatta aappariinnermi pingaartitagit imminnut tulluussagaasimasut. Marlulluta pingaartipparput ataqqeqatigiilluni pitsaasumik oqaloqatigiissinnaaneq. Tamannami pisinnaappat aappariinneq nuannersoq anguneqarsinnaavog. Ammasumik misigissutsit oqaluuse-risinnaanerit paaseqatigiinnermut oqinnerusumillu inuuner-mut aqqutissiuisuuvog, Loritha Henriksen isumaqarpoq.

ULLAAKKUT iterluni nuannaarneq aammalu nuannaarluni innarneq aappariilluarnerup takussutissaasa ilagaat. Nuannersumik aappariinnermi artornartut ajornartorsiutillu ikinne-runeq ajorput pinngitsoorneqarsinnaanatil, apeqqutaagin-arpoq tapersersoqatigiinneq oqaloqatigiilluarnerlu qanoq qaangiilluarnermi atorluarneqarsinnaanersut.

- **EQQAAMASSAVARPUT** ullutsinni aappariinnermi assigiim-mik oqartussaaqatigiinneq nalinginnaaleraluttuinnartoq aap-pariinnermi pisariaqarmat. Tassungalu atatillugu paasisaria-qarpoq katissimagaluaanniluunniit aapparisaq pigilerneqar-sinnaanngimmat. Inuk inuuvog namminersortoq allatulli ataqqisassaq, Loritha Henriksen nammineq misilittakkani aallaavigalugit nassuiaavog.

I DAG
er vi
mere
lige i

PARFORHOLDET

Loritha Henriksen blev gift i starten af 60'erne som 21-årig.

Når hun kigger tilbage på denne tid, ser hun, hvordan nogle ting dengang var anderledes end i dag.

Af Simigaq Broberg

- DENGANG havde vi så stor respekt for de ældre, at vi ikke ville beklage os eller fortælle om vores problemer. Samtidig var der ikke mulighed for at få hjælp af familierapeuter eller andre rådgivere med hensyn til problemer i ægteskabet. Dengang var det nærmest tabu at snakke om forholdet mellem kone og mand. Man var mere eller mindre alene om problemerne. Heldigvis er der mange ægteskaber, der har klaret sig fint ud af problemer ved egen hjælp, siger Loritha Henriksen.

EFTER at havde været gift i 13 år besluttede Loritha Henriksen, at hun ville skilles. Hun ønskede et liv med frihed og en mere lykkelig tilværelse. Hun tænkte, at dette var hendes eneste chance for at få en lykkelig fremtid. Hun slog fast, at hun ville skilles og med børnenes støtte, lykkedes det hende at få sit ønske opfyldt.

- **I FØRSTE** omgang var jeg tilfreds med mit ægteskab, for børnenes tryghed i hjemmet var det vigtigste for mig. Men de mange år gik med at skjule problemer og bevare en ydre maske overfor andre mennesker. På et tidspunkt indså jeg, at jeg ikke kunne blive ved med at acceptere min tilværelse, fortæller Loritha Henriksen.

Et par år efter skilsmissen fandt Loritha Henriksen sin nuværende mand Poul Henriksen. I dag er det 32 år siden, da de mødte hinanden.

- **DET ER** som om, vi har taget de samme grundlæggende værdier med i vores parforhold. For os er det vigtigt at respektere hinanden og kommunikere godt. Hvis man kan det, kan man opnå et godt forhold, som kan vare i mange år. At være åben og kunne blive enige om værdier i tilværelsen er afgørende for et sundt parforhold med mange udfordringer, mener Loritha Henriksen.

AT VÅGNE op i godt humør og gå i seng med et smil på læberne er et af tegnene på et godt forhold. Et godt forhold betyder nødvendigvis ikke, at dårligere nyheder og problemer ikke vil påvirke personerne eller forholdet. Men det afgørende er, at man i svære stunder kan støtte hinanden.

- **I DAG** er det mere normalt, at man er ligestillet i de forskellige afgørelser indenfor ægteskabet. Det er nemlig også vigtigt i et parforhold. Man skal hele tiden huske, at man ikke ejer hinanden, selv om man måske er gift. Alle personer skal respekteres for deres værdier og deres valg, siger Loritha Henriksen til sidst.

LORITHA HENRIKSEN:

Livet er en gave, som du alene bestemmer over. Hvordan er det parforhold, som du ønsker og har brug for?

AAPPARIINNEQ

Allattoq: Simigaq Broberg

Gitte aamma Samuel Mathæussen pingasunik meerallit ukiut aqqaneq-marluk aappariissimapput, angerlarsimafianni kialaartumi assit oqaluttuarput ilaqtariinni pisi-masut nuannersut suut aqqusaarneqartarsimanersut.

ILORRAAP TUNGAANUT

Aappariinneq ukiut aqqaneq-marluk atasimasooq piffissami aalajangersimasi sumi kipitinneqarnissaa ilimanarsisimagaluarpoq. Maannakkulli aappariit soorlu nalorninartumik nalaataqarsimanngitsut.

- Ukioq 2006 aappariinnitsinni anner-tunerpaamik siuariarfiusimavoq. Nuup kommuniani ilaqtariinnut siunnersuisartup aammalu angajoqqaanut atu-artitsinerup kingunerisaannik aappariinnerput annertuumik ilorraap tungaanut saappooq, nuliaasoq Gitte

Mathæussen qungujulaarluni nassuiaavoq. Uiata Saamualip eqqissiivilluni nuliame oqaasii ilavai.

INUTTUT AMMASUUNEQ

- Angajoqqaanut atuartitsiner mi-sigissutsitigut ammanissaq aammalu paaseqatigiinnissaq annertuumik ilin-niarfigisimavagut. Tassanilu ilinniakkat paasisallu atorluaratsigit aappariinnerput siumut ingerlalersooq ersarippoq. Nuannaarnerulluta paaseqatigiinnerul-lutalu ullut makkua atorpavut.

Nuliariit kaffisorusaajutaa aappariin-

Leif Josefson

GITTE & SAMUEL:

Aappariilluassagaanni pisariaqartut

- 1) Paaseqatigiinneq
- 2) Asaqatigiinneq
- 3) Tatigeqatigiinneq
- 4) Oqaloqatigiissinnaaneq
- 5) Isumasioqatigiissinnaaneq

SIUMUT INGERLAVOQ

Leif Jørgensen

nertik pillugu oqaluttuarnermini imminnut qungujutsillattaalaavissorput.

- Uiga qingnarsinnaasarualarluni asanarpoq, qujanartumillu suliqimanngilaanga taamalu naammagittaatsigigaluartunga, Gitte illarluni oqarpoq. Uiata qungujulluni nuliani akivaa.

ULLUT ATAASIAKKAARLUGIT

- Neriuppunga sulisiunissarput illarnartorpassuarnik nuannersunillu nasataqarumaartoq. Ullut ataasiakkaarlugit inuussaagut anguniagassarpasuaqarpugut siunissarpulli naluarpugut qanoq nasataqarumaarnersoq. Neriuin-

nassaagut siunissaq qaamasuujumaartoq, Samuel oqarpoq.

Ukiuni taama amerlatigisuni aappariinnermi pereersut ilinniarfiusimasut takusassat nuliiarrit maannakkut kingumut qiviarsinnaalerpaat. Paaseqatigiingitsoornikkut assortuunnerit, aapparisamik tatiginnginnerit suliasanillu agguataareqatigiissinnaannginnerit siornatigut aappariinnerup ilaatigut imarisarsimavai.

PAASEQATIGIINNEQ

- Maannakkut nukittussutigarpugut takusinnaagatsigu aappariilluassagaanni oqaloqatigiilluarsinnaaneq paaseqati-

giilluarsinnaanerlu pisariaqartut. Aappariinneq inuttut ineriartorfiuvoq, isummat assigiittuaannarneq ajorput pingaarneruvorli asaqtigiillunilu paaseqatigiinneq, Gitte Mathæussen oqarpoq.

- Misigissutsigut oqaatigalugit annisinnikkutsigit paasineqarnavianngilagut. Paasineqannginnerlu aamma aappariinnermi ajoqutaasinnaasarpoq, aappariinnermi toqqissisimassagaanni paasineqarneq paaseqatigiinnerlu pisariaqarlunnarput, Samuel Mathæussen nassuiaavoq.

ÆGTESKABET BL

Af Simigaq Broberg

Udsmykningen gør, at man føler sig velkommen i det varme og behagelige hjem. Familien består af moderen Gitte, faderen Samuel og deres tre børn.

DET GÅR I DEN RIGTIGE RETNING

Ægteskabet, som har været 12 år, har på et tidspunkt været på randen af skilsmisse. Men i dag virker det ikke som om, at skilsmisse har været på tale hos ægteparret Mathæussen.

- Året 2006 kan vi markere som det år, hvor vi mærkede de største fremskridt i vores ægteskab. Vi deltog i forældreskole, arrangeret af Nuuk Kommune, og havde samtaler med en familievejleder. Det har givet os støtte til at få et meget bedre samliv, som stadigvæk er i bedring, forklarer en glad Gitte Mathæussen. Ægtemanden Samuel Mathæussen tager ordet efter sin kone.

ÅBENHED OM KRING FØLELSER

- Vi fik mange gode redskaber, da vi deltog i forældreskolen. For eksempel er det vigtigt, at vi kan snakke åbent om vores følelser og have en ordentlig dialog med hinanden. Efter vi har lært det, kan vi direkte mærke, hvordan det har en god påvirkning på vores hverdag og ægteskab. Det er meget tydeligt, at vi kommunikerer bedre end før, og det medfører, at vores ægteskab udvikler sig rigtig godt, siger Samuel Mathæussen. Ægteparret har også et andet redskab, som de benytter dagligt. Det er humor.

- Min elskede mand kan være meget irriterende, heldigvis har han holdt sin meget krævende kone ud i alle disse år, siger Gitte Mathæussen med et kæmpe smil på læberne. Ægtemanden gengælder smilet og siger.

EN DAG AD GANGEN

- Jeg håber, at vores fremtid vil bringe os mange oplevelser og begivenheder, som vi kan grine af, og ikke mindst en lykkelig fremtid. Vi tager dagene en ad gangen. Der er mange ting, som vi ønsker at opnå, men vi kan aldrig vide, hvad fremtiden vil bringe. Vi kan kun håbe på en god fremtid, siger Samuel Mathæussen.

Gennem de sidste 12 år har parret haft rigtig mange oplevelser sammen. I dag kan de kigge tilbage og fortælle, hvad de har lært af fortiden. Misforståelser, skænderier og manglende tillid til hinanden er blandt de ting, som har haft negative påvirkninger på ægteskabet og familielivet.

FORSTÅELSE FOR HINANDEN

- Vores styrke som par ligger i, at vi i dag kan se, at god kommunikation og forståelse for hinandens behov er afgørende for et godt forhold. Vi skal både udvikle os som personer og udvikle vores forhold. Man er ikke altid enig, men det er afgørende, at vi forstår hinanden og elsker hinanden, siger Gitte Mathæussen.

- Hvis ikke vi med ord forklarer, hvordan vi har det, så kan ens bedre halvdel ikke forstå, hvad man ønsker og har brug for. Dårlig kommunikation er ødelæggende for et ægteskab. Hvis man ønsker et lykkeligt ægteskab, er man nød til at bruge gode redskaber såsom respekt og forståelse, siger Samuel Mathæussen til sidst.

GITTE & SAMUEL:

Redskaber til et godt ægteskab

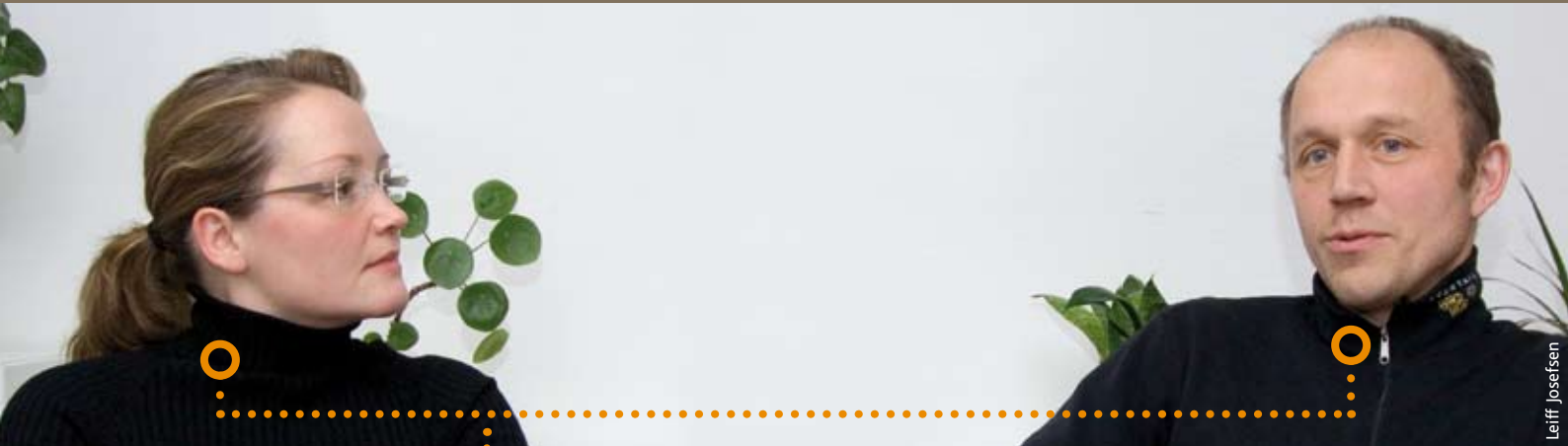
- 1) Forståelse for hinanden
- 2) Kærlighed til hinanden
- 3) At have tillid til hinanden
- 4) Dialog og kommunikation
- 5) Spørge om den andens

IVER BEDRE OG BEDRE

Leif Josefsen

ATAQQEQATIGIINNEQ PIGII

Leif Josefsen

NAUJA

Meeraqarluni aappariikkunnaarnermi pingaarnepaanut ilaavoq ataqqeqatigiinnerup ingerlatiinnarnissaa minnerunngitsumik aamma meeqqanut. Oqaloqatigiilluarsinnaaneq sulisutigisariaqarpoq.

PER

Uanga isumaqarpunga, kammagiilluni avissaaraanni ataqqeqatigiinneq annertunerussasoq. Soorlu uagut qimannerput taamatut pisimasoq.

NAUJA

Taamaakkaluartoq qarnorluunniit avissaarnek pisimagaluarpat inersimasutut sianissuseq atortariaqartoq isumaqatigiissinnaanissarlu ilungersuuttariaqartoq – ingasammik meeqqat pillugit. Taakkuujarpummi annertunerpaamik eqqugaasartut. Meeqqammi inunngornissartik toqqagarinngilaat, amerlanerpaallu angajoqqaamik najuinnarnissaat kissaatigisarpaat.

PER

Uagut isumaqatigiissutigaarput meeqqat tusaatillugit nuanninngitsunik ajortunillu angajoqqaajusup aappaa eqqartorneqartassanngitsoq. Taamaaliornek uanga isinnit aappakumut akiniaaneruvoq. Eqqaamasariaqarpormi meeqqap angajoqqaani assigiimmik asammagit, aappaannaalu illersorusunnagu.

NAUJA

Soorunalimi ilaatigooriarluta meeqqat pillugit assortuussin-naasarpugut, tamannalu pinngitsoorneqarsinnaanngilaq. Tamattami assigiinngilagut, tamattalu inuunermut isiginnitta-aserput assigiinngilaq. Assortuutikulasorsuunngilagulli, silaanarlu salinniarlugu assortuussutigisarpullu naammassiniarlugu mailkkut allaffigeqatigiittarpugut.

Leif Josefsen

NNARLUGU

Nauja Brøns & Per Chemnitz ukiut 13-it
aappariipput 2000-imilu qimallutik.
Marlunnik qitornaqarput

PER

Ukiummi maannakkut arfineq-marlunngorpagut qimannitsiniit, ukiullu taakku ingerlanerini pitsaasumik ingerlariaaseqar-neq sulissutigisimavarput. Meeqqammi paarlaakaallugit paarisarnissaat inissiniartussaavarput iluteqataanillu oqimaaqatigiissaarisussaavugut. Allarpassuillu assigalugit meeqqat anaanaminniissasut ullullu 14-ikkaarlugit uanni weekender-tassasut aalajangerparput. Ukiualuit matuma siorna meeqqat namminneq kissaatigaat aaqqiinerput allanngortikkusullugu.

PER

Isumaqataalluinnarpunga. Imaaratarsinnaavoq arlarput illo-qarfik qimallugu aallarteq meeqqallu isumaqatigiissutigineq ajulerigut kiap tigummissanera. Taamatut pisoqarsinnaanera qularnarpoq, taamaattumik siunissaq qaamasutut isigaarput.

Leiff Josefsen

Sivisoqatigiikkuutaartumillu najortalerpaatigut. Kissaataat pisariaqartitaallu ataqqillugit aaqqiivugut, ullut 14-ikkuutaarlugit paarlakaalluta najortalerpaatigut – aaqqiineq tamatta iluarisimaarparput.

NAUJA

Isumaqarpunga oqimaaqatigiisumik aaqqiisimalluta. Arlaan-nik sakkortuumik pisoqanngippat immitsinnut ataqpeqatigiil-luta attaveqatigiilluarsinnaanerput kipitinneqarnaviangi-laq.

ALLATTOQ: SIMIGAQ BROBERG

BEVAR RESPEKTEN FOR

Leiff Josefsen

NAUJA

Noget af det vigtigste, når man går fra hinanden og der er børn involveret er, at man bevarer respekten for hinanden og ikke mindst børnene. At man gør en indsats for at snakke ordentligt sammen.

PER

Jeg tror, at det er nemmere at bevare respekten, når splittelsen ikke har været dramatisk. At man er blevet enige om, at gå fra hinanden, sådan som vi var det.

NAUJA

Uanset hvordan bruddet er sket mener jeg, at man skal være sin voksenrolle bevidst og anstrenge sig for at ens – for børnenes skyld. For uanset hvordan man vender og drejer det,

er det jo altid børnene, der 'betaler prisen' når forældrene går fra hinanden. Børnene har jo ikke selv valgt at blive til, og de ønsker jo i langt de fleste tilfælde, at deres forældre skal blive sammen.

PER

Vi er enige om ikke at tale dårligt om den anden i børnenes påhør. At gøre det, er i mine øjne det samme som, at tage hævn overfor den anden forælder. Man skal jo huske på, at børnene elsker begge deres forældre og ikke ønsker at tage parti.

Leiff Josefsen

HINANDEN

Nauja Brøns & Per Chemnitz var sammen i 13 år og gik fra hinanden i 2000. Sammen har de to børn

NAUJA

Selvfølgelig bliver vi ind imellem uenige omkring børnene, hvilket jo ikke kan undgås, når vi er to individer med hver vores syn på livet. Vi skændes dog ikke ret tit, men for at få rensset luften og få sat punktum for uenigheden, sender vi hinanden en mail.

PER

Nu er det jo knapt syv år siden, vi gik fra hinanden, og vi har i løbet af disse år virkelig arbejdet på, at få det bedste ud af alle situationer. Vi skulle jo blandt andet finde ud af, at dele børnene imellem os, men samtidigt skabe stabilitet for dem.

PER

Helt enig. Det skulle lige være, at en af os skulle flytte fra byen og vi ikke kan enes om, hvem der skal have børnene. Sandsynligheden for, at situationen opstår, er dog ret lille, og vi ser derfor lyst på fremtiden.

Derfor valgte vi som mange andre, at børnene havde base hos deres mor, og kun var hos mig hver anden weekend. For et par år siden kom børnene selv med et ønske om, at lave ordningen om, så de havde lige meget tid hos os hver. Af respekt for deres ønsker og behov, fandt vi i fællesskab frem til en løsning, så de er hos os i 14 dage ad gangen – en ordning, vi alle er tilfredse med.

NAUJA

Jeg synes, at vi har fundet en god balance. Der skal meget til, for at vores gode forhold til hinanden går i stykker.

AF SIMIGAQ BROBERG

Hulda, Tine aamma Thora - anaana, anaana aamma panik

**Aappariit Københavnimi ilin-
niartuutillutik naapipput.**

**Maanna panissaarsimalerput,
Thorallu ataataa attaveqarfi-
gilluarlugu**

Ilaqutariinnguanut, Huldmut, Tinemut minnerunngitsumillu Thoramut Københavnip qeqqani piginneqatigiilluni inisiaq alianaatsoq, qilaavi qummut qaningitsut, initalu qaamaneqarluartut, qanganisarpalaartillugit nutaalianik pequsersugaq, inersuartaatuagaasivitalik marlunnik (aappaa nunatsinnut tunngasunik ulikkaartoq), nalaasaarfillu saava nerrivittaqaarnani naqqa inisaqarluartoq (pinnguarterfia) tassavoq angerlarsimaffiusoq. Aappariinnerat pillugu ilaqutariit apersoriartorlugit iserfiggakkit Thora ataatsimik ukiulik sinilersimavoq. Apersuiartornerup ilaatigut siunertaraa arnaannaallutik aappariittut Kalaallit Nunaanni Qallunaat Nunaannilu qisuariarnerit ajornartorsiutillu suut naapittarsimane-
rinik qulaajaaniarsarineq.

THORA

Aappariit 1997-imi naapipput, ukiullu tallimat aappareereerlutik meerartaarniarlutik aalajangerput. Huldap oqarneratut ukiut arlalissuit eqqarsarsimapput. Ukiurlu kingulleq Thora inunngorpoq. Takisuumik oqaluttuassartaqarluni. Aappariit sivirusuumik eqqarsaatigisi-

mavaat nalunngisaminnik ikiorneqas-
sanerlutik imaluunniit nalusaminnit
anisuuersitsissanerlutik. Pilersaarusi-
ornerlu Nuummi najugaqarallaramilli
aallartissimavaat, taamanilu Erik ilisa-
risimaleriartuaalerpaat.

”2000-mi Nuummut nuuppugut, tu-
paallaatigisatsinnillu Kalaallit Nunaan-
ni ajunngitsuinnarmik ersersitsisoqar-
tarpoq. Inuit katissimanitsinnik pilluaq-
qusarpaatigut”, Hulda oqarpoq. ”Kisian-
ni”, nangippoq, ”paasisinnaavara akuer-
saarneqanngitsoq, taamatummi misin-
nartarmat politikerit inatisartut oqa-
luttuarfiat atorlugu arnaqatiminnoor-
tartut anguteqatiminnoortartullu pil-
lugit nuanniitsunik oqaluttut tusaa-
sarlugit. Biibili innersuussutigisarpaat
meerarlu ataataqartariaqarneranik
oqaluttarlutik. Taavalu tassa, aamma
Danmarkimi politikerinit assigiinngi-
sinneqartarpugut”.

ANISUUMIK IKKUSSIVIGITINNEQ

Danmarkimi 1997-imi arnanut ki-
simiittunut arnaqatiminnoortartunullu
anisuumik ikkussilluni naartulersit-
sisinnaaneq inerteqqutaalerpoq. Iner-
teqqut Kalaallit Nunaanni atuutinngi-
laq. ”Taamaattunik Nuummi Sanami
ikkussivigitissinnaanerput neriuti-
gaarput, angutip arnallu aappariinne-
rattuulli,” Tine oqaluttuarpoq. Kisianni
taamaattoqarsinnaanngitsoq paasi-
vaat, taamaattumik aappariit naartu-
lersinnaanerlutik Sanami misissortik-
kumapput, kisianni aamma taamaalior-

Nammineq pigisaq/Privat

toqarsinnaangilaq. "Misigaarput alaffissornikkut tamanna aalajangerneqartoq, tamannalu uatsinnut sakkortuumik kinguneqarpoq", Tine oqaluttuarpoq. Huldalu ilaliivoq: "Aliasoqaagut. Isumaqarpunga Peqqissutsimut Pisortaqarfimmi qallunaat inatsisaat qissimigaarneqarपालासिमासो. Danmarkimi ukiut arlaqalersut naartusinnaanermut misissortittoqarsinnaavoq, misissortinnermi anisuumillu ikkussiffigitinneq assigiinngitsorujussuupput. Januarip aallaqqaataaniit 2007 Danmarkimi atuutilerpoq arnaqatiminnoortartut meeraqanngitsut kisermaallu anisuumik ikkussivigitissinnaanerat, taamaamat soqutiginnassaaq inatsit taanna Kalaallit Nunaanni aamma qissimigaarneqassanersoq."

TAAVAMI QANOQ ILIORPISI?

"Kalaallit Nunaanni ikiorneqarsinnaanginnatta maanga nuuppugut, tamaanimi nakorsaangitsunit ikior-

neqarsinnaagatta, juumoorlu ikiortigaarput." Eriup aappariit ikiorumavai, taamaalillutillu ataatsinik allanik aamma ilaqutaqalerput. Thoralu pingasunik aanaaqalerpoq.

Kalaallit Nunaanni politikerinut aappariinnullu ilaqutartaarusuttunut qanoq siunnersuuteqarusuppisi?

Hulda: "Siullermik politikkikkut erseqqissarneqartariaqarpoq suna akuerisaanersoq akuerisaanginner-sorlu. Inuimmi nalorsartinneqartariaqanngillat. Kikkummi tamarmik Kalaallit Nunaanniit Danmarkimut nuunnissaminnut, suliffittaarnissaminnut initaarnissaminnullu periarfissaqanngillat. Taamaattumik kissaatigaara akuerisaalissasoq, aamma Danmarkimisulli namminersortunit nakorsiartarfeqanngilaq. Aamma Qaamanerup (angutaannaasartut arnaannaasartullu peqatigiiffiat) tusarnissaa soqutiginnassaaq, at-taveqarneq tamassuma ingerlassinnaammagu, soorlu uanga partiit

oqaloqatiginissaannut piareersimajuarpunga", Hulda oqarpoq.

Arnaannaallutik aappariinnut siunnersuut, ilaqutariingornissamut kissaat annaaneqanngisaannassasoq arnaallutik angutaallutillu aappariinnginnertik piinnarlugu. "Taanna kissaat aappariinni angummi arnamilu kissaatigineqartutuulli sakkortutiginnaavoq. Arnaannaallutik angutaannaallutillu meerartaarusuttut meeqqap pisariaqartitai tunniussinnaavaat, angajoqqaajunermi suaasutsimiinngilaq, meeqqanuna toqqissisimasumik isumassorneqarnissaa pineqartut", Tine naggasiivoq.

Allattoq Frederik Lyngø

Hulda, Tine og Thora - anaana, mor og datter

Ægteparret mødte hinanden i København under studietiden. Nu har de fået en lille datter og har god kontakt til Thoras biologiske far Erik.

En dejlig, højloftet og lys andelslejlighed midt i København, præget af moderne retromøblement, to bogreoler (den ene med grønlandsrelaterede bøger), og et stort gulvareal foran sofaen, (tumblepladsen), danner rammen for den lille familie, Hulda, Tine og ikke mindst Thora. Thora, som er 1 år, er lige faldet i søvn, da jeg kommer for at interviewe familien om deres parforhold. Formålet er blandt andet at afdekke, hvilke reaktioner og problemer, de har oplevet i Grønland og Danmark som lesbisk par.

THORA

Parret, der mødte hinanden i 1997, besluttede efter fem års samliv, at de gerne ville have et barn sammen. Som Hulda sagde, gik der jo en hel del år, hvor de tænkte og tænkte. Og sidste år kom hun så til verden. Efter en lang forhistorie. Blandt andet tænkte de længe på, om det skulle være ved hjælp af en kendt far eller en ukendt donor. Og planlægningen begyndte sådan set allerede, mens de boede i Nuuk, hvor de lærte Erik at kende. "Vi flyttede til Nuuk i 2000, og til min

overraskelse mødte vi kun positive tilkendegivelser i Grønland. Folk kom og sagde tillykke med, at vi var blevet gift", siger Hulda. "Men," fortsætter hun, "jeg kan godt forstå, at opfattelsen er, at det ikke er så accepteret, for det virker sådan, når man hører nogle politikere tale grimt om homoseksuelle fra landstingets talerstol. Hvor der henvises til biblen, og hvor det siges, at et barn skal have en far. Og så er det ligesom uddebatteret. I Danmark har vi også kun oplevet diskrimination på politisk plan".

INSEMINATION

I Danmark har der siden 1997 været et forbud imod, at læger inseminerer enlige og lesbiske. Det forbud eksisterer ikke i Grønland. "Derfor havde vi en forhåbning om, at vi ville kunne blive insemineret på SANA, på linie med en kvinde og en mand der ikke umiddelbart kan få barn med hinanden", fortæller Tine. Men det viste sig, at det ikke kunne lade sig gøre, og derfor anmodede parret om at få undersøgt og vurderet graviditetschancerne på SANA, men det kunne heller ikke lade sig gøre. "Vi oplevede, at man rent administrativt traf en beslutning med store konsekvenser for os, fortæller Tine. Og Hulda supplerer: "Vi blev faktisk rigtig kede af det. Jeg tror, at man i Sundhedsdirektoratet skelede til den danske lovgivning, og at der skete en overfortolkning af loven, for i Danmark

Nammineq pigisag/Privat

har det i alle årene været muligt at få undersøgt og vurderet graviditetschancerne, for en sådan undersøgelse og en insemination er to vidt forskellige ting. Nu er det interessant, om der i Grønland stadig vil blive skelet til den danske lovgivning, nu hvor det pr. 1. januar 2007 er blevet tilladt at inseminere barnløse lesbiske og enlige i Danmark.”

- HVAD GJORDE I SÅ?

Vi kunne jo så ikke få hjælp i Grønland, så vi flyttede herved, hvor det var lovligt at blive insemineret af andre end læger, så vi benyttede en jordemoder.” Erik ønskede at hjælpe parret, og de har faktisk fået en ekstra familie fra den kant. Thora har således tre bedstemødre.

- Hvilke råd vil I give til politikerne og til par i Grønland, der gerne vil have en familie?

Hulda: ”For det første må det afklares politisk hvad der er tilladt, og hvad der ikke er tilladt, så parrene ved hvad de har at forholde sig til,

ingen mennesker kan være tjent med at være i en gråzone. Det er jo ikke alle, der har mulighed for at flytte fra Grønland og få en bolig og et arbejde, så jeg håber det bliver tilladt, også i lyset af at der ikke findes private klinikker som i Danmark. Det vil også være oplagt at høre Qaamaneq (foreningen for bøsser og lesbiske), som også kan formidle kontakt, jeg selv er i hvert fald altid klar til at tage en dialog med partierne”, slutter Hulda.

Rådet til lesbiske par er, at de ikke skal opgive håbet om at få en familie, bare fordi de ikke er kvinde og mand. ”Det ønske kan jo være lige så stærkt, som hos en mand og en kvinde, der er sammen. Homoseksuelle der ønsker at få børn, kan også varetage barnets tarv, for forældrevnen sidder ikke i kønnet, det drejer sig om at give barnet tryghed og omsorg”, slutter Tine.

Af Frederik Lyngø

Nammineq pigisaq/Privat

- AVITTARNIKKA ASANNINNERMIK PISSUTEQARPUPUT

Taama oqarpoq Lars Emil Johansen,
sisamariarluni katissimasoq sisa-
mariarlunilu avissimasoq

"Aallaqqaammut isumaqartarsimagaluarpunga taaman-
nariarlunga katittarlungalu avittarama kanngusuttaria-
qarlunga, imminut kanngusutsikkunnaarpunga imminut
oqarfigigama -inuuneruna nuannersoq ujariga!"

"Inuit ilaasa isumaat annertuneru-
sumik uniffissaanngillat"

"Uanga nammineq qamani iluarisara, misigissutsima
iluarisaat tarnimalu nuannarisaa atorlugu inuunissara
pingaernerutippara, allanut qujageqqusaarlunga
imaluunniit allat ilimagisaattut inuunissara salliutin-
nagu".

"Nammineq qamani imminut
tusarnaarit taannalu najoqqu-
taralugu iliorlutit! Allat nipa-
at tusarnaarnagu".

AAPPARIINNEQ

- Ilaqutariinneq ullumikkumut allaat uannut pingaarte-
qartorujussuuvoq, ullumikkut uanga pilersitannik ilaquta-
qarnek sivisuumik atortarpara, kisianni aamma sivisuumik
kisiimiillunga inuusarpunga, Lars Emil aallartippoq.

- Tupinnaqutaa aajuna aappariitarneq uanga manna
tikillugu ilikkarsimangisaannarpara. Nassuerutigilluaan-
nassavara uanga ilaannakortumik aappariinneq nuannarin-
ginnakku. Immaqa imminut piumaffigivallaalaarpunga
immaqalu aamma aapparisartakkannut piumasaqarpallaa-
laartarlunga. Soorlu asaqtigiinneq tatigeqatigiinneq ataq-
qeqatigiinnerlu ilaannakortuunngitsoq ornigisaraara. Lars
Emil oqarpoq nangillunilu. - Aamma imminut soqutigineq,
nuannareeqatigiinneq, nuannaartitsinerlu inuunermi pi-
ngaartuupput. Aappariinnik assut nuannaartorisannik taku-
sarpunga ukiopassuarni aappariiusimasunik taamaakalu-
artoq asaqtigeqqissaartut ataqeqatigeqqissaartut ta-
tigeqatigeqqissaartut aammalu inuunermik imminut
nuannaartittut. Taamaattut takusartakkakka qaqutigoo-
put. Kisianni uanga maannamut taanna nammineq sulii pi-
lersisinnaasimangilara. Sisamariarlunga katinnikuuvunga
sisamariarlungalu avinnikuullunga. Taakkunani tamanik as-
sorsuaq pissarsisarpunga iluaqutigisannik, soorlu qitornat.
Qitornakka qujanartumik avinngisaannarpakka tamaasa
qanitarisorujussuukka pingaartumik ernuttakka, Lars Emil
oqaluttuarpoq.

AVITTARNEQ QANOQ

PINNGITSOORTISSINNAASSORIVIUK?

- Nalunngitsuugukku avittarsimanavianngikkaluarpunga.
Avinnikka siulliit pingasut uanga imigassamik atonerlui-
suuninnik pissuteqarput, Lars Emil nassuerpoq nangillunilu.

- Oqarsinaavunga avittarnikka asanninnermik pissute-
qarput, asagaluarlugit asaneqaraluarlungalu asanninneq
taanna ilungersunartumik atugassaqartitaajartuinnartillu-
gu soorlu tatigeqatigiinnginnermik ataqeqatigiinnginner-
mik naalagaaniunermik ilaqartillugu uanga iluaalliuuti-
gisorujussuanngortarpara asanninneq akunnattuunganarsi-
sarmat. Lars Emil oqarpoq nangillunilu.

- Ukiuni kingullerni aqqaneq-marlunni imigassamik atuisimangilanga. Siornatigut imertarallarama imigassaq assut misigissut-sinni akuusimavoq aammalu arnanut pissu-silersuutinnut assut sunniuteqarsimalluni. Asanninnermut tatigeqatigiinnermut ataq-qeqatigiinnermullu naleqqutinngilluinnartu-mik imigassaq atorlugu pissuseqartarsima-vunga. Taamaattumik tupiginngilara aappa-riinnerit taakku siulliit ingerlaqqissinnaasar-simangimmata. Imertarunnaareerlunga misilissimagaluarpara imertanngitsumik aamma aappaqarlunga, kisianni aamma aap-pariinneq taanna unippoq, Lars Emil oqar-poq.

- Aapparisaartakkakka avinneq ajorpakka allamik asasartaarnera pissutigalugu ima-luunniit allamik taakkua angutaatitaarneri pissutigalugit imaluunniit allasiornerit pis-sutigalugit. Kisianni nammineq eqqissivee-runneq pissutigalugu. Lars Emil tunngaviler-suivoq nangillunilu. - Uanga imertarallara-ma sangianermik nappaateqarpunga aam-ma, tassa uanga nammineq taamani pili-kannermik tamalikannermik ingerlatsisuu-gama aammalu aappannut assut pasinnit-tarsimavunga. Aatsaat ammasumik oqaluu-serisalerakku nungukkiartorpoq. Assersuut-tarpara soorlu kakilakkit qulleq ikittorlu qi-maasartut, ajornartorsiutit taamaattut iser-tugaatillutik alliaituinnartarput amerlialut-tuinnarlutillu, isertorunnaarlugillu nunguk-kiartulertarput. Taanna sangiattarnera pasil-lerarnera nungukkiartortissimavara ullumik-kullu taanna misigissuseq aqutsisuujuunaa-vinnikuuvoq aqussinnaangornikuuara peer-sissinnaangornikuuara, Lars Emil naggasiivoq.

Nammineq pigisaq/Privat

- MINE SKILSMISSESKYLDDES KÆRLIGHED

Siger Lars Emil Johansen, fire gange gift og fire gange skilt

"Jeg havde troet, at jeg burde skamme mig, fordi jeg har været gift og skilt så mange gange. Jeg er holdt op med at nedgøre mig selv, da jeg blev bevidst om, at jeg søgte at få et lykkeligt liv!"

"Nogle menneskers holdninger er ikke værd at følge."

"Jeg synes, det er vigtigst at følge det, jeg føler i mit indre, i mine følelser, og som jeg synes er godt for sjælen. Jeg vil ikke være den, som andre anser som deres yndling, eller som andre mener, mit liv skal forme sig."

"Lyt til dit indre, og gør, det du skal i forhold til det! Lyt ikke til, hvad andre synes du skal gøre."

- Familielivet er, også den dag i dag, meget vigtigt for mig. Jeg har haft min egen familie i lang tid, men har også oplevet at være single i lang tid, siger Lars Emil.

- Men det er mærkeligt, at jeg endnu ikke har lært at leve i et parforhold. Jeg må indrømme, at jeg kan ikke lide parforhold uden tillid og respekt. Måske kræver jeg for meget af mig selv, og til min kæreste. Jeg har mere lyst til fuld kærlighed med tillid og respekt, siger Lars Emil og fortsætter: - Det er også vigtigt i livet at have lyst til hinanden, glad for hinanden og gør partneren glad. Nogen gange ser jeg ægtepar, som har levet sammen i mange år, men stadigvæk fuld forelsket i hinanden, har fuld tillid til hinanden og respekt for hinanden. Det er sjældent, at se sådan noget ægtepar. Men indtil i dag, har jeg ikke kunne skabe sådan et liv. Jeg er blevet gift fire gange og skilt fire gange. Jeg har fået en masse fra disse forhold, som jeg nyder godt af, fx børn, og heldigvis har jeg aldrig sluppet mine børn. Til gengæld er jeg meget tæt knyttet til dem, især mine børnebørn, siger Lars Emil.

HVORDAN UNDGÅR MAN SKILSMISSE?

- Hvis jeg havde vidst det, var jeg aldrig blevet skilt. De tre første skilsmisser skyldtes mine alkoholproblemer, men i de sidste tolv år har jeg ikke rørt spiritus, indrømmer Lars Emil og fortsætter: - Jeg kan sige, at mine skilsmisser skyldes kærlighed, selvom man elsker dem og bliver elsket, og når kærlighedens vilkår bliver for ubærlige, fx når magtkampe bliver blandet ind i tillidsforholdet og respekten for den anden, får jeg det virkelig dårligt, fordi man begynder at tvivle på kærligheden.

I de sidste tolv år har jeg ikke rørt spiritus. Dengang jeg drak, havde spiritus en stor plads i mit følelsesliv, og har spillet en stor rolle i forhold til min omgang med kvinder. Min attitude var, når jeg havde drukket, slet ikke passende med kærlighed, med tillid eller respekt i forhold til andre. Derfor undrer det mig ikke, at mine første ægteskaber ikke havde kunnet bestå. Jeg har, siden jeg blev tørlagt, prøvet at leve sammen med en kvinde, der heller ikke drak, men dette forhold stoppede også, siger Lars Emil.

- Det var ikke på grund af, at jeg fandt en anden, eller omvendt jeg blev skilt. Men på grund af min fredløshed. Siger Lars Emil og fortsætter: - Da jeg havde alkoholproblemer led jeg også af jaloux. Jeg var flygtig, og jeg var meget jaloux på min kone. Først efter jeg begyndte at snakke om den, blev den mindre og mindre. Fx kakkellakker forsvinder når lyset er tændt, når man skjuler sine problemer bliver de større og større, men når man snakker om dem åbent bliver det mindre. Jeg har bearbejdet min jaloux, og jeg kan sige, at i dag kan jeg styre den følelse, slutter Lars Emil Johansen.

Meeqqat avissaassanngillat

Tine Pars aamma Ole Markussen 1987-88 aapparilerput, katinnikuunngisaannarpulli. Pingasunik meeraqarput. Angalasarnerpassuillu pissutaallutik avissaariartorsimapput. Nukarliullu naartugilereernerata kingorna qimapput, Tinep Danmarkimut atuariartortussaana pissutigalugu.

ALLATTOQ: PAULINE L. ABELSEN

MEEQQAT AVISSAANNGINNISSAANNIK AALAJANGERUP KINGUNERI

Tine Olelu qimassimatsiaannarlutik Olep Inga Dora aapparilerpaa. Taamaakkaluartoq imminnut ataqatigiinnerat ingerlaannarpoq. Inga Doralu meeqqanut asannittuugami ingerlaannaq ilaqutariinnut akuliutiinnarpoq. Tinelu angalaqattaartuaannarmat Inga ikiuttartorujussuummat, ingasammik nukarleq Ingamut assut qanittuararsuannorpoq.

- Soorlu meeqqat allamik anaanartaaqqiinnartut, taannartaa assut iluarpoq, Tine oqarpoq.

- Uanga pingaartippara qanorsuarluunniit susoqaraluarpat meeqqat avissaassanngitsut. Tine oqarpoq nangillunilu. - Qimanneq ima isumaqanngilaq meeqqat arlaannaanilluunniit annaasaqassasut,

- Meeqqat tungaatigut aaqqiinerput misi-

gissutsitigut sunniuteqanngilaq, Ole oqarpoq.

- Isigisaqanngillat angajoqqaanik avisaar-tuuttunik, angajoqqaat imminnut ataqqin-nittunik takupput. Tine aallartippoq. - Avis-sarneq ajortutut isiginngilaat. Ilaqutariittut angisuutut isigivaatigut, aamma qatanngu-titaaqqinnikuupput Inga meerartaarmat, taakkulu asasupilussuaat. Taamaasillutik aamma meeqqagut Inga Dorap angajoqqaav-inik aanaasartaarlutillu aataasartaarput. Soorlu meeqqat arlaannik pissarseqqiinnar-tut. Taannartaa assut iluarpoq, Tine oqalut-tuarpoq.

- Taavalu aamma Ingap qatanngutai inger-laannaq kammagisorujussuannorpaat. Taa-maakkami silarsuaat annerujussuannorpoq uagut aappariiginnarsimagaluarutta, Ole oqarpoq.

QAQUGUKKULLUUNNIIT ATAATAMINNISSINNAAPPUT

Olep Tinellu meeraat anaanaminni najuga-qaraluarlutik qaqugukkulluunniit ataata-minniissinnaapput.

- Mikinerugallaramik ataataminniittarput weekendini. Tine aallartippoq nangillunilu. – Ilaannikkut piumasorujussullutik ilaannilu piumarpiaratik, tassa namminneq aalaja-ngertarpaat. Mikinerugallarmata pingaar-tittarparput ataataminniissasut, ilaatigut iluartaqaaq friilaarsinnaalluni, Tine oqarpoq.

- Aallaqqaataaniilli aalajangerparput qa-qugukkulluunniit kimiikkusunnerlutik aala-jangersinnaassagaat. Kisianni angerlarsimaf-itsik sumiinnersoq ilisimaarissagaat uanga assut pingaartippara. Ole oqarpoq nangillu-nilu. – Kisianni ilaanni unamminartoqalaar-tarpoq, Soorlu ingasammik Ingalu meeqqa-gut ilaanni apereriasaartarput: Nâ, uatsinni

tukkulerpat? Taava ilinniartinniarsarisarpa-
gut tukkulinnigillat maaniuku sininniartut.

APORFIIT ANNERPAAT

Tinep Olellu qimalernermi aporfigisima-
saat annerpaaq tassaavoq, nukarlequtertik
inunngormat Tinep apeqquersimagaluar-
magu Ole angajoqqaatut akisussaaffimmik
amma tigungminnirtariaqassanersoq.

Taamaammallu Olep Tine assut kamaas-
simavaa. Namminermi amma angajoqqa-
atut akisussaaffiit anaanaasutuulli pisussaaf-
figerusukkamigit. Tamannali oqaloqatigiillu-
arnikkut aaqinneqarpoq.

- Ingerlarnigani pingaartorujussuuvog qa-
norluunniit pisoqaraluarpat meeqqat salliu-
tinneqassasut. Inersimasutut misigissut-
sigut aqusinnaasariaqatsigit. Taava amma
qimakkaanni meeraqarluni, uanga isumaga
naapertorlugu angut ingerlasussaavoq,
meeqqat anaanaminniissapput. Soorlu tu-
sartarparput aappariissmallutik kammat-
tut, angutip illu tigungminiaraa, uanga paa-

sininnaanngilara taanna, Ole taama isum-
merpoq.

Qimalernermi misigissutsit paareqqissaar-
tariaqarput. Amma qanorluunniit perorsar-
simalluartigigaluaaraanni aappaasoq torin-
ngitsuliulerpat suna tamarmi kipusoorsin-
naasoq eqqummaariffigineqartariaqarmat,
Ole isumaqarpoq.

- Ajugaaniaannannginnissaq. Soorlu ilaa-
tigut massakut takusarparput, aappaaaju-
gaaffigalugu imminut eqqarsaatigivallaar-
toorluni, Tine ilaliivoq.

- Tassa taanna navianartorujussuaq, Ole
naqissusiivoq, nangillunilu. – Soorunalimi
illit angajoqqaatut akisussaaffeqarputit, ki-
sianni ataatsimilluunniit meeqqanit pingaar-
nerunngilatit, Ole oqarpoq.

- Aallaqqaammut eqqaamavara inuit nal-
linginiartaaraannga, uangalu nalligineqa-
rusunnanga, nammineq qimannissarput toq-
qarnikuugakku, Tine oqarpoq. Ilaatigut inuit
oqallinnerannit Tine sunnertingajalluni
Olekkut kamaatileraluarpai, Olemit Ingamil-

lu oqarfigineqariarami inuit allat oqaasii
Tinep soqutigissanngikkai aatsaat qaatual-
lappoq. – Kinguneratigut assut eqqarsaa-
tigarpara Inga assut pisuutinneqartarsi-
massasoq, Tine oqarpoq.

Olellu ilalerlugu oqarpoq:

- Inuit oqalullaqqittarnermut. Amma
anaanaga sianernikuuvog sooq taamaatto-
qassanersoq paasisinnaanagu.

- Maluginikuuara inuit aallaqqaammut
tupigusoriarlutik, ikioqatigiissinnaanerput
paasigamikku ajunngitsutut maligassatut
isigisaraat, Tine naggasiivoq.

Leiff Josefsen

Leiff Josefsen

Børnene må ikke adskilles

Tine Pars og Ole Markussen mødte hinanden i 1987-88 men har ikke været gift og har fået tre børn sammen. På grund parrets rejseaktivitet smuldrede parforholdet. Efter at Tine blev gravid med deres tredje barn, valgte de at gå fra hinanden, også fordi Tine på det tidspunkt skulle til Danmark på videreuddannelse.

BESLUTNINGEN OM IKKE AT ADSKILLE BØRNE

Kort tid efter at Ole og Tine forlod hinanden mødte Ole Inga Dora. Dette betød dog ikke, at Tine's kontakt med Ole ophørte. Inga Dora faldt med det samme for børnene og blev hurtigt en del af familien. Tine's mange tjenesterejser gjorde at Inga skulle agere reservemor, og især den yngste knyttede sig til hende.

- Det var som om de fik en mor nummer to, og det kunne jeg godt lide, siger Tine.

- For mig er det så vigtigt, at børnene ikke adskilles. En skilsmisse behøver jo ikke betyde at børnene mister noget.

- Vores ordning omkring børnene har ikke nogen følelsesmæssig betydning, siger Ole.

- Børnene oplever ikke brud mellem forældrene, tværtimod oplever de forældre som respekterer hinanden, præciserer Tine og fortsætter:

- De oplever ikke bruddet mellem Ole og mig som noget negativt. For børnene er vi én stor familie. Da Inga fødte, fik børnene en lillebror, som de elsker højt. Udover det har de fået Inga Dora's forældre som papmormor og papmorfår. Det er rigtig dejligt med sådan en ekstra gevinst, fortæller Tine.

- Inga's søskende og vores børn er også meget glade for hinanden. Man kan sige, at deres verden er udvidet i forhold til, hvis Tine og jeg havde valgt at fortsætte vores parforhold, pointerer Ole.

DE KAN ALTID VÆRE HOS FAR

Selv om Oles og Tines børn bor hos deres mor, kan de til enhver tid være hos deres far.

Da de var mindre, var de hos deres far i

weekenderne. Nogen gange glædede de sig rigtig meget, andre gange ikke. Og de bestemte selv om de ville over til deres far. Dengang var det vigtigt for os, at de med jævne mellemrum var hos deres far, og det var også fint med mig, da jeg på den måde kunne holde lidt fri fra dem, siger Tine.

- Lige fra starten blev vi enige om, at de selv måtte afgøre, om de ville være hos far eller mor. Men samtidig betød det meget for mig, at børnene vidste hvor deres hjem var henne, siger Ole og fortsætter:

- Selvfølgelig er der små ting, som vi nogen gange har måttet præcisere for børnene. Når børnene for eksempel skulle sove hos os, sagde Ingas og mine børn nogen gange: Nå, skal de være nattegæster hos os? Så var vi nødt til at forklare dem, at de ikke kun var gæster, men at de kunne sove hos os, når de har lyst.

DE STØRSTE KONFLIKTER

Da parret forlod hinanden opstod der en konflikt om Ole også skulle have forældremyndigheden over parrets yngste barn. Tine ville umiddelbart ikke acceptere Oles ønske om at få fælles forældremyndighed med Tine, hvilket gjorde Ole vred og frustreret. Han holdt fast ved sit krav om fælles forældremyndighed, hvilket til sidst også lykkedes at blive enige om gennem en konstruktiv dialog.

- Gennem hele adskillelsesprocessen er det meget vigtigt hele tiden at have for øje, at børnene må komme forud for alt andet. Vi voksne må være i stand til at styre vores følelser. Efter min overbevisning er det manden, der må gå, når et parforhold afsluttes, og børnene må blive hos deres mor. Nogen

gange hører vi om ægtepar, der bliver vrede på hinanden, hvor manden vil beholde huset. Det kan jeg ikke forstå, mener Ole.

- Det er vigtigt at være opmærksom på følelserne i et forhold, der går i stykker. Når den ene af parterne skaber ballade, kan der opstå noget helt uforudsigeligt, og det må begge parter være forberedt på, mener Ole.

- Prøv ikke på at vinde over den anden hele tiden. Vi ser så mange eksempler på, at par der bliver skilt prøver at vinde over hinanden og virker meget egoistiske, tilføjer Tine.

- Det er nemlig det farlige ved skilsmis-sen. Du føler at du har et ansvar som forældre, men du er ikke nær så vigtig som dine børn, siger Ole.

- I den første tid efter at vi forlod hinanden, var der flere der udtrykte medlidenhed med mig. Og det havde jeg slet ikke behov for, fordi jeg selv ønskede, at vi sluttede forholdet, siger Tine.

Tine blev i starten påvirket af sladder og blev en overgang meget vred på Ole. Dette blev dog hurtigt vendt til gensidig forståelse, da Ole og Inga overbeviste hende om, at hun ikke skulle tage sig af, hvad andre går rundt og taler om.

- Efter denne hændelse kom jeg til at tænke på, at Inga må have følt sig beskyldt for en masse, siger Tine.

- Folk snakker jo. Engang ringede min mor og sagde, at hun ikke kunne forstå, hvorfor det skulle være på den måde.

- Jeg har lagt mærke til, at folk i starten måbede over, at vi hjalp hinanden, men efterhånden fik de mere forståelse for det og acceptere det som noget godt, slutter Tine.

SAAFFIK ILULISSAT

94 20 04

Tallimap kingorna. Efter kl. 17.

54 36 13

Ammasarfii ataa. - sisa. nal. 17-23. talli. - sap. nal. 17-12.

Åbent man. - tors. kl. 17-23. fre. - søn. kl. 17-12.

KISIMIINNGILATIT NUUK

32 41 44 / 32 41 48

Ulloq unnuarlu. Hele døgn

KISIMIINNGILATIT SISIMUT

86 57 55

Suliffiup avataani. Efter arbejdstid

QARAJAQ AASIAAT

89 10 06 / 56 52 83

TUSAANNGA ILULISSAT

94 44 50 / 56 74 14

Ulluinnarni ammasarpoq nal. 16-8.

Weekendeni tall. nal. 16-miit - ataa. nal. 8-mut.

Åbent hverdage: kl. 16-8.

Weekendåben fre. kl. 16 - til man. kl. 8.

AIDS-IMIK PAASINIAAVIK AIDSLINIEN

58 13 58

Ammasarpoq ataa. sisa.-lu nal. 19-22

Åbent mandag og torsdag kl. 19-22.

ALLAFFIGITIGUT

SILA atuagassiaavoq atuartartut peqatigalugit ineriartortikkusutarput. Taamaattumik pisariaqartipparput atuartartut isumaannik tusarlerneqartarnissarput. SILA-p ilusaa, imai siunissamilu imarisinnaasai pillugit allaffigisinnaavatsigut uunga: sila@gh.gl

SKRIV TIL OS

SILA er et magasin, som vi gerne vil udvikle i dialog med læserne. Derfor vil vi opfordre jer til at skrive til os om magasinets form, indhold og hvad det kan tage op i de næstkommende numre. Skriv til redaktionen på e-mail: sila@gh.gl

SILA-mi ukiaru saqqummersussami sammineqassaaq: Meeqqat

Temaet for efterårets nummer af SILA bliver: Børn

SILA ilaqutariinnut atuagassiamut ateritinneqarpoq; sila isumaqartinneqarpoq inuup silarsuaanik, silamik avatingiisigisatsinnik aamma silaqassutsitsinnik erserullunilu kimeqassutsitsinnut. Silap ersersittarpar silarsuarput aamma avatangiisitsinni sila, aammali oqaaseq isumaqarpoq isumassutsimik silaqassutsimillu.

SILA er navnet på familiemagasinet; sila betyder både universet, vejret og forstand og er udtryk for energier. Sila ydtrykker både verden og vejret omkring os, samtidig med at betydningen af ordet også går indad mod vores forstand og intellekt.

QANIGISARIITTUT SIUNNERSUIFFIK

ANONYM FAMILIERÅDGIVNING NUUK

31 41 51

Ammasarpoq marl. nal. 19-21

sisa. nal. 15-17

Sianerneq akeqanngilaq

Sinerissamit tamarmit

sianerfigineqarsinnaavoq

Sianersinnaapput:

- Ilaqutariit meearallit

- Angajoqqaanngorlaat

- Meeqqanik perorsaaneramik nalornis-suteqartut

Åben for rådgivning tirs. kl. 19-21

tors. kl. 15-17

Det er gratis for dig

Mulighed for opkald fra hele kysten

Hvem kan ringe:

- Familier med børn

- Nybagte forældre

- Ved tvivl/usikkerhed om opdragelse

ILISSIMI QANOQ INGERLAVISI?

Ersiutitiminnugit takutissinnaavaat aappariinnermi ajortoqartoq – aappariilluara-luaraanniluunniit. Pimoorullugit aaqqinniar-sigut aappariinnerisilu annaassiuk

Assortuunneq akeqqersimaartumik

aallartittoq

Oqqanneq taamaattoq akeqqersimaarner-mik naggateqarpat, aaqqiiffiunani. Aner-saartorluariarlusi aallaqqaataaniit aallar-tigitsi, massakkut inussiarnernerusumik.

Misigissutsigut naalliutsitsineq

Aapparip kamannerata narruginnernerata-luunniit aappaq suusupagineqartutut misigisimalersippaa, imminullu illersornialer-sittarlugu. Naammagittaalliornertulli paa-sineqakkajuttarpoq, aapparlu saassuseq-qiinnarsinnaavoq, assortuunnerlu sakkor-tusigaluttuinnarluni. Unikallalaarnissaq kissaatigineqarsinnaavoq kingusinnerusuk- kullu eqqartorneqaaqqissinnaavoq.

Aaqqeerialuarneq iluatsinngitsoortoq

Soorlu assersuutigalugu tunuarallalaariar-luni, naaperiarfissamik siunnersuuteqar-neq, quiasaareriaraluarnertalik – aappap iluarinngisaanik. Iluatsinngitsooraangat ajuusaarnartarpoq, aappariilluartummi taa-maakkajuttaraluarumata. Piumasaqaatitalesuinnginnissaq aapparissallu naaperiar-nissaa anguniarneqarsinnaavoq.

Pisimasut nuannersorpasuit puigorpasi

Pisimasut nuannersut eqqaaqqittariaqar-pasi, soorlu assiutisi isiginnaarsinnaavasi, immaqaluunniit sumiiffimmi nuannisaarfi-gisimasassinnaavasi. Eqqarsaatigilaariarsiuk: Sunamaannaajuna pissutigalugu immisinnut asannilersoorfigisusi?

HVORDAN GÅR DET MED JER?

Selv hos harmoniske par kan der opstå si-tuationer, som gør det nødvendigt at tage en alvorlig snak om parrets forhold til hi- nanden.

Et fjendtligt skænderi

Diskussionen ender med uvenskab, og I når ikke en løsning. Tag en dyb indånding – og start med at snakke om begyndelsen – nu i en mere venlig tone.

Følelsesmæssig terror

Hans/hendes vrede eller foragt får hans/ hende til at føle sig løbet over ende, så han/hun forsvarer sig. Men det bliver ofte opfattet som en anklage, så han/hun blot angriber endnu mere, og konflikten op-trappes. Bed om en pause, og diskutér em-net senere.

Mislykket forsonings snak

Som f.eks. at trække sig lidt, foreslå et kompromis, forsøge med en vittighed – uden at partneren er med på den. Det er synd, når det ikke lykkes, for det er en af hemmelighederne bag de gode parforhold. Løsningen er, at opgive at stille betingelser og komme partneren i møde.

I glemmer alt det gode

I har brug for at opfriske gamle minder, kig f.eks. i fotoalbum, eller vær sammen et sted, som I har dejlige minder fra. Tænk efter: Hvad var det ved hinanden, I faldt for?

